

ตำบลปริก

อำเภอเสนา จังหวัดสงขลา

สืบสานงานพัฒนาสู่แนวทางพึ่งพา...แบบพอเพียง

สารบัญ

- ๐๖ สภาพแวดล้อม
- ๐๘ ความเป็นมา
- ๑๘ ก้าวเดินด้วยความปลอดภัย
- ๒๐ กลไกการขับเคลื่อน
- ๒๖ รูปธรรมความสำเร็จในพื้นที่
- ๓๒ แผนที่ความรู้
- ๓๔ ปริมาณการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ที่ลดลง
- ๓๘ ภาคผนวก

นิยามความปลอดภัยของตำบลปริก

“รู้จักใช้ต่าง มีคุณธรรมและดำเนินชีวิตอย่างไม่ประมาท
มีการแบ่งปัน ช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกันของคนในชุมชน
ดูแลทรัพยากรในท้องถิ่น...ราบรับ-ราบต่ำ ไม่สำคัญเท่ากับราบเหลือ”

โมเดลปริก: สู่ความเป็นตำบลวิถีพอเพียง

สภาพแวดล้อม

ปริกเป็นชุมชนที่เก่าแก่ มีผู้เฒ่าผู้แก่เล่าว่าชื่อ "ปริก" เป็นชื่อต้นไม้ชนิดหนึ่งซึ่งแตกต่างไปจากไม้ปริกที่อื่นๆ คือต้นไม้ที่ตำบลปริกมีลักษณะเป็นไม้เนื้ออ่อนค่อนข้างแข็ง เป็นสายพันธุ์ที่อยู่กึ่งกลางระหว่างต้นปอกับพลา ในอดีตต้นปริกจะขึ้นเรียงรายตามลำคลองเป็นหย่อมๆ ในพื้นที่ราบลุ่ม ชาวบ้านจึงเรียกหมู่บ้านแห่งนี้ว่า บ้านปริก สะท้อนให้เห็นถึงความอุดมสมบูรณ์ของพืชพรรณที่ขึ้นตามชายคลองและที่ราบลุ่มของตำบล

ปริกเป็นตำบลหนึ่งในจำนวน ๘ ตำบลของอำเภอสะเคา จังหวัดสงขลา ลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบและที่เชิงเขา บริเวณที่เชิงเขายังคงมีสภาพเป็นป่าไม้ลุ่มน้ำ พื้นที่อยู่ภายใต้อิทธิพลของมรสุม

ตะวันออกเฉียงเหนือและมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ จึงมีเพียง ๒ ฤดูกาล คือ ฤดูร้อนและฤดูฝน อาชีพและรายได้หลักของชาวชุมชน คือ การทำสวนยางพารา สวนผลไม้ ไร่ข้าว และค้าขาย โดยมีลองกองเป็นผลไม้สำคัญ และยังมีผลไม้อื่นๆ เช่น ส้มโชกุน เงาะ มังคุด มะพร้าวอ่อน ถั่วลิสง ส้มโอ ประชากรในตำบลปริกส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์เชิงเครือญาติ มีทั้งชาวไทยพุทธและไทยมุสลิม จึงมีความหลากหลายทางสังคมและวัฒนธรรม และมีประเพณีวัฒนธรรมที่โดดเด่นของทั้งทางพุทธและมุสลิม 🔥

ความเป็นมา

พัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ตำบลปริกมีมาอย่างยาวนาน ในช่วงระยะเวลา ๕๐ ปีที่ผ่านมาสามารถแบ่งการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นมากมายในตำบล ออกได้เป็น ๓ ยุคใหญ่ๆ ได้แก่

ก่อนปี พ.ศ. ๒๕๐๐

ยุคการผลิตเพื่อการยังชีพ

ในอดีตพื้นที่เขตตำบลปริกนั้นมีลำคลองอุ้ตะเถาไหลผ่าน โดยมีสภาพเป็นลำคลองที่ใหญ่และลึกเรือสามารถวิ่งผ่านเข้ามาจอดแวะได้ ต่อมาคลองอุ้ตะเถามีการเปลี่ยนแปลงเกิดความตื้นเขินมาอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับเมื่อมีการพัฒนาเส้นทางคมนาคมทางบก เส้นทางเดินเรือจึงได้หยุดไปอย่างสิ้นเชิง ในยุคนั้นตำบลปริกเป็นเหมือนตำบลชายแดนไทยและมาเลเซีย จนในสมัยรัชกาลที่ ๕ ทางราชการไทยได้จัดทำแผนที่อาณาเขตเมืองสงขลา และมีการปักหมุดหลักเขตประเทศไทย

ในปี พ.ศ. ๒๔๘๕ สมัยรัชกาลที่ ๗ หม่อมเจ้าอมรสมานลักษณ์ผู้ทรงรอบรู้และสนพระทัยการเกษตรกรรม โดยเฉพาะปาล์มน้ำมัน ได้ทรง

ศึกษาทดลองเพาะพันธุ์ปาล์มน้ำมัน และทรงดำริที่จะวางรากฐานการประกอบอาชีพทำสวนปาล์มน้ำมันให้ชาวไทย ต่อมาจึงปรากฏสวนปาล์มน้ำมันขนาดใหญ่แห่งแรกของประเทศในพื้นที่ตำบลปริกมีเนื้อที่ประมาณ ๒,๐๐๐ ไร่ ภายในสวนปาล์มปรากฏสิ่งก่อสร้าง เช่น พลับพลาที่ประทับ หอคอยสำหรับทอดพระเนตรคนงาน สระน้ำขนาดใหญ่ โรงเรือนที่อยู่ของคนงาน ร้านค้าของชำ และโรงงานเครื่องจักรทำน้ำมันปาล์มบรรจุลงถึงน้ำมันดินสามารถส่งผลผลิตออกจำหน่ายในตลาดกรุงเทพฯ จนกระทั่งหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ สวนปาล์มถูกทิ้งร้างไว้หลายปีจนยากที่จะฟื้นฟู จึงหยุดชะงักไปตั้งแต่บัดนั้น

หลังสิ้นสุดสงครามโลกมีการร่วมใช้แรงงานระหว่างชาวปริกและเชลยศึกสงคราม สร้างถนนในพื้นที่ชื่อว่าถนนสายมิตรสงคราม ชีวิตความเป็นอยู่ของคนยุคนี้อเลือกที่จะตั้งถิ่นที่อยู่ริมคลองหรือบริเวณที่โคกเนินซึ่งน้ำท่วมไม่ถึงมากกว่าที่ราบหรือจะเลือกตั้งครัวเรือนที่มีถนนหนทางสะดวกใช้สัญจร โดยเฉพาะเขตชุมชนตลาดปริกซึ่งได้ยกระดับเป็นสุขาภิบาลและเทศบาลในเวลาต่อมา การผลิตภาคการเกษตรในช่วงเวลานั้น เป็นการ

ผลิตเพื่อการอุปโภคบริโภคในครัวเรือนและชุมชนสำหรับเลี้ยงตัวเอง ไม่ใช่การผลิตเพื่อการค้าเป็นหลัก แต่เมื่อพืชเศรษฐกิจอย่างยางพาราเข้ามาและฤดูกาลเปลี่ยนไป วิถีจากชุมชนชนบทเข้าสู่ความเป็นชุมชนเมืองในเวลาต่อมามีคนจีนเข้ามาอยู่อาศัย ส่วนใหญ่ทำมาค้าขายและเปิดร้านขายของในตลาด

พ.ศ. ๒๕๔๓-๒๕๕๑

ยุคแห่งการร่วมมือพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

จากการยกฐานะสภาภิบาลขึ้นเป็นเทศบาลตำบลปริก ชุมชนได้ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานเทศบาลและหน่วยองค์กรชุมชน นับเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาในพื้นที่ที่ยึดแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ร้อยเรียงวิถีชุมชนคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาประชาสังคมสันติสุข ชุมชนสามารถขับเคลื่อนงาน พัฒนาภาครัฐท้องถิ่นให้มีความตื่นตัว เปิดโอกาสให้ภาคประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา ประสานความร่วมมือกับภาคีต่างๆ เพื่อร่วมพัฒนาสร้างให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ สร้างสังคมมีคุณธรรม มีความอยู่ดีมีความสุข และมีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน บนพื้นฐานของเอกลักษณ์ตัวตนของคนปริก

พ.ศ. ๒๕๐๑-๒๕๔๒

ยุคการพัฒนาภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจากกลไกภาครัฐ

การพัฒนาในยุคนี้เป็นไปตามแผนการพัฒนาโดยกลไกภาครัฐมีบทบาทสำคัญ คือ สภาภิบาลหรือ เทศบาล เน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน หนทาง โรงเรียน สถานีนามัย รวมทั้งยังมีความขัดแย้งทางการเมืองในตำบลสูง มีการทำเกษตรกรรมที่เน้นการปลูกพืชเศรษฐกิจอย่างยางพารา จนกลายเป็นผลผลิตหลักของตำบล

■ กุณตำบล

ทุนหรือศักยภาพชุมชนของตำบลปริก ประกอบด้วย ๓ กลุ่มทุนการพัฒนาหลัก โดยมีบริบทในการนำทุนดังกล่าวเข้ามาใช้ขับเคลื่อน และบางครั้งก็มีการเชื่อมโยงสนับสนุนซึ่งกันและกันจนดูเหมือนกับว่าเป็นเรื่องเดียวหรือหนึ่งเดียวกัน ประกอบด้วย

ทุนทรัพยากรธรรมชาติ เป็นความสามารถของชุมชนในการจัดการหรือพึ่งพาใช้ประโยชน์จากดิน น้ำ ป่า และสภาพนิเวศต่างๆ

ทุนทางเศรษฐกิจ เป็นความสามารถในการดำเนินกิจกรรมการผลิตการบริโภค การพึ่งพาปัจจัยการผลิตจากภายในหรือภายนอก รวมถึงทุนตัวเงิน

ทุนทางสังคม เป็นความสามารถในการสร้างความร่วมมือ รวมกลุ่มคน กลุ่มองค์กร เครือข่าย การใช้ความรู้ ภูมิปัญญาแก้ปัญหา สืบสาน ถ่ายทอดสิ่งที่ดีงาม เกิดความร่วมมือ มีส่วนร่วม เพื่อต่อสู้หรือบริหารจัดการกับสิ่งที่เผชิญร่วมกัน ส่วนใหญ่มักเป็นไปรูปของกลุ่มแกนนำ กลุ่มองค์กร หรือเครือข่าย

ทุนตำบลทั้ง ๓ ทุนนั้นส่งผลต่อการพัฒนาสู่การพึ่งตนเองหรือดำเนินชีวิตบนวิถีแห่งความพอเพียงอย่างเป็นรูปธรรม ได้แก่

- ทุนความรู้กลุ่มการจัดการทรัพยากร สิ่งแวดล้อมหรือพลังงาน เป็นกลุ่มที่มีบทบาทหรือความสนใจในเรื่องราวที่เกี่ยวกับทรัพยากรพื้นที่ การขับเคลื่อนกิจกรรมบนฐานของความรู้สึกรักท้องถิ่นให้เห็นถึงคุณค่าและทรัพยากรเหล่านั้น เช่น กลุ่มอนุรักษ์คลองอุตะเถา หมู่ ๔ บ้านตะเคียนเถา กลุ่มอนุรักษ์คลองปรัก กลุ่มธนาคารขยะเทศบาลตำบลปรักและกลุ่มธรรมรักษ์หมู่ ๑๐ บ้านควนเสม็ด

- ทุนความสัมพันธ์ทางเครือญาติเพื่อนบ้านและผู้นำ นับว่าเป็นทุนทางสังคมที่สำคัญในการขับเคลื่อนงานพัฒนาหลายอย่างในพื้นที่ แขนงนำใช้พลังของกลุ่มเพื่อนบ้านเครือญาติ ชักชวน ชักนำให้เกิดการเข้าร่วมกิจกรรมงานพัฒนาชุมชน หรือการจัดตั้งกลุ่มองค์กรในพื้นที่ สะท้อนให้เห็นถึงความร่วมมือเพื่อแก้ปัญหาและสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาร่วมกัน 💧

- ทุนความรู้กลุ่มออมทรัพย์ในพื้นที่ เป็นกลุ่มองค์กรการเงินหรือออมทรัพย์ที่เกิดขึ้นเพื่อระดมเงินทุน เป็นการพึ่งตนเองการด้านการเงินภายในกลุ่มสมาชิก ได้แก่ กลุ่มแม่บ้านออมทรัพย์เทศบาลตำบลปรัก กลุ่มออมทรัพย์ชุมชนปรักใต้ และกลุ่มออมทรัพย์ชุมชนสวนหม่อม

- ทุนความรู้กลุ่มอาชีพในพื้นที่ ตำบลปรักมีกลุ่มด้านอาชีพมากมาย ซึ่งส่วนใหญ่ดำเนินกิจกรรม เพื่อแก้ปัญหา ด้านอาชีพเสริม สร้างรายได้ให้กับครัวเรือนของกลุ่มอาชีพ ให้มีความรู้ทักษะที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกลุ่มอาชีพเหล่านั้น เช่น กลุ่มผลิตภัณฑ์น้ำยาอเนกประสงค์ กลุ่มปักจักร กลุ่มเครื่องแกงตราครก ชุมชนสวนหม่อม กลุ่มเครื่องแกงตราตะเคียนคู่ บ้านควนเสม็ด กลุ่มน้ำพริกแห้ง กลุ่มขนมไทยและเบเกอรี่ ชุมชนตลาดใต้-บ้านกลาง กลุ่มกะทิสด ชุมชนทุ่งออกกลุ่มผลิตภัณฑ์สุขาวดี กลุ่มแปรรูปสมุนไพร (รวมใจรักดี) บ้านทุ่งหลุมนก หรือบ้านบางแห่ง กลุ่มดอกไม้จันทน์และชันหมาก และกลุ่มการทำเหนียวหลามชักพลุด

ก้าวเดิน

ด้วยความพอเพียง

ตำบลปรักเข้าสู่โครงการรักษ์ป่า สร้างคน ๘๔ ตำบล วิถีพอเพียง ในระยะที่ ๒ โดยมีเป้าหมายสำคัญ คือ ต้องการเห็นคนในตำบลเข้ามามีส่วนร่วมทั้งร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมแก้ปัญหา ให้แกนนำและชุมชนได้รับการพัฒนาด้านศักยภาพเกิดการดำเนินงานอย่างบูรณาการ คือเชื่อมโยงทุกกิจกรรมให้ร้อยเรียงกันสร้างตำบลปรักให้เป็นตำบลแห่งการเรียนรู้ รู้จักพึ่งตนเอง ครัวเรือนพอเพียงอาสาสมัครรู้หันมาวิเคราะห์ตนเอง และดำเนินชีวิตตามวิถีพอเพียง ร่วมกันดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและยกระดับตัวเองในครัวเรือนพอเพียงอาสาสมัครแบบ

■ กลไกการขับเคลื่อน

คณะกรรมการโครงการฯ เป็นกลไกหนึ่งที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนงานตำบลสู่วิถีพอเพียง โดยกำหนดให้มีตัวแทนคณะกรรมการโครงการฯ แต่ละชุมชนเข้าร่วมเป็นกรรมการของตำบล ดังแสดงในแผนภาพ

คณะกรรมการโครงการฯ ตำบลปริก

ประธานคณะกรรมการโครงการฯ
นายอาหลี หมักหนิ

คณะกรรมการฝ่าย
บริหารแผนงาน/กิจกรรม

นายกอเล็ม คาลี
นายนที หมักโคค
นางซาคารียา หมักเลียด
นายสุนทร อนันตพันธ์
นายสมพร บุญแก้ว
นางนิภา เหลี่ยมหมั่น

คณะกรรมการ
ฝ่ายการเงินและบัญชี

นางศิริขวัญ อนันตพันธ์
นางวิไลวรรณ เบ็ญห๊ะ
น.ส.รุ่งรัชณี เต๊ะหมาน
น.ส.นิภาภัทร เกษมาศ

คณะกรรมการฝ่าย
เปิดบัญชีเบิกจ่ายธนาคาร

นายอมฤต เรืองโรจน์
นางมุนีเหว้า หมักหนิ
นางวาสนา เหมอี

คณะกรรมการ
ฝ่ายติดตาม/ประเมินผล

นายภาควุมิ โกชนกุล
นายซาคารียา หมักเลียด
นายฟาริค เบ็ญมุสา
นางยุพา หวันลาเป๊ะ
นางนงเกช หวันลาเป๊ะ
นางอารยา เบ็ญโส๊ะ
นางคิมาเรียม ยีขุน

คณะกรรมการ
ฝ่ายจัดจ้าง/จัดซื้อ

นายอาหลี หมักหนิ
นายซาคารียา หมักเลียด
นางสาวสาลาโสม หมักรำหมาน
นางสาวนุชรี แอหลุย

เมื่อโครงการฯ ดำเนินการงานมาได้ระยะหนึ่ง ได้มีการพูดคุยและขยายพื้นที่หรือเป้าหมายการดำเนินงานหรือกิจกรรมให้ครอบคลุมตำบลปริกทั้งตำบล คณะกรรมการโครงการฯ จึงจัดเวทีหมู่บ้านขึ้น โดยมีแกนนำจาก อบต.ปริก เข้าร่วมและเข้ามาเป็นคณะกรรมการโครงการฯ ในเวลาต่อมา

สำหรับการขับเคลื่อนแผนตำบลวิถีพอเพียงของคณะกรรมการโครงการฯ นั้น

เน้นการมีส่วนร่วมและกระจายทั่วทั้งตำบลทั้งในเขตเทศบาลและเขตองค์การบริหารส่วนตำบล โดยกระจายบทบาทหน้าที่ รับผิดชอบชัดเจน พร้อมทั้งวางแผนการทำงานงานโดยผ่านเวทีการประชุมประจำเดือน ซึ่งเป็นเวทีการประชุมสัญจรเพื่อสร้างแรงกระตุ้นและการเยี่ยมเยียนครัวเรือนพอเพียงอาสาในแต่ละหมู่บ้านด้วย หลังจากวางแผนในเวทีการประชุมประจำเดือนแล้ว ผู้รับผิดชอบกิจกรรมก็จะวางแผนกระบวนการในกิจกรรมโดยผ่านเวทีกลุ่มย่อย แล้วเบิกงบประมาณจากฝ่ายการเงินเพื่อดำเนินกิจกรรม หลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรมแล้วก็สรุปการดำเนินกิจกรรม จัดการงานเอกสารและการเงินอย่างเป็นระบบ แล้วจัดทำรายงานผลการดำเนินงานในที่ประชุมประจำเดือน

ทีมงานภาคสนาม ปตท.

การดำเนินงานเพื่อการขับเคลื่อนงานสู่ตำบลวิถีพอเพียง นอกจากจะมีคณะกรรมการโครงการในระดับตำบลแล้ว ยังมีทีมงานภาคสนาม ปตท.เข้ามาเป็นเพื่อนร่วมเดินทาง โดยประกอบด้วย

ที่ปรึกษาภาค มีบทบาทในการเฝ้าอำนวยการกระบวนการเรียนรู้ ยกกระดับความคิดมุมมอง และสร้างวิธีการทำงานใหม่ๆ ให้กับเจ้าหน้าที่ประจำตำบลและเจ้าหน้าที่ประจำภาค เพื่อให้สามารถทำงานสนับสนุนกระบวนการทำงานของคณะกรรมการในพื้นที่ได้ทันเวลาอย่างสอดคล้อง และสามารถบรรลุเป้าหมายทั้งของชุมชนและโครงการฯ ไปพร้อมๆ กัน จัดกระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาระบบความคิดและพัฒนา เครื่องมือการทำงานให้กับเจ้าหน้าที่ประจำตำบล และเจ้าหน้าที่ประจำภาคเพื่อนำไปปรับใช้ในกระบวนการทำงานกับชุมชนเป้าหมาย ติดตามและร่วมให้คำแนะนำการออกแบบกำหนดกลยุทธ์การทำงานของเจ้าหน้าที่ต่อชุมชน

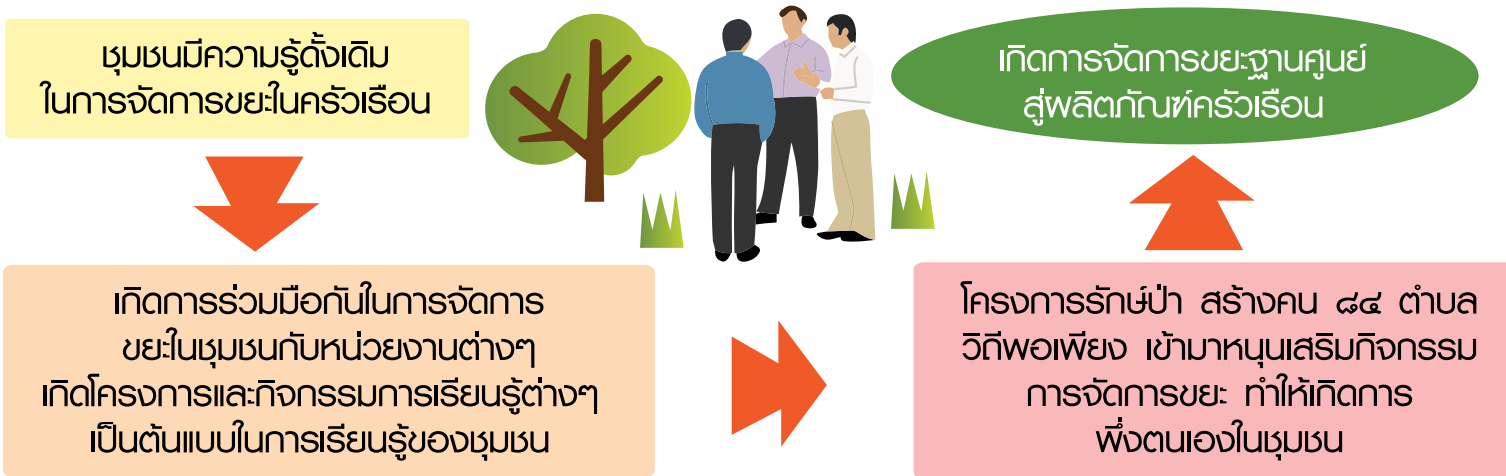
เจ้าหน้าที่ประจำภาค มีบทบาทการเป็นที่พึ่งให้กับเจ้าหน้าที่ประจำตำบล ด้วยการให้คำแนะนำ วิเคราะห์ปัญหาและแนวทางการแก้ไข หรือการขับเคลื่อนงานของตำบล นอกจากนี้ในช่วงแรกเริ่มมีบทบาทร่วมทำงานกับคณะกรรมการ โครงการฯ อย่างเช่นการร่วมวางแผนทำงานและร่วมการจัดกระบวนการเรียนรู้ การร่วมสรุปบทเรียนการทำงานในพื้นที่ของคณะกรรมการโครงการฯ ครั้นเมื่อคณะกรรมการโครงการฯ มีทักษะความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานแล้ว จะเพิ่มบทบาทในการให้คำปรึกษาและบริหารจัดการบนฐานการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน

เจ้าหน้าที่ประจำตำบล มีบทบาทหน้าที่ในงานกองเลขาคณะกรรมการโครงการฯ ทั้งบันทึกการประชุม จัดทำหนังสือสำคัญต่างๆ ประสานงาน ติดต่อระหว่างหน่วยงานในพื้นที่ ติดต่อวิทยากร ประสานกับคณะกรรมการชุมชน ชี้แจงทำความเข้าใจโครงการฯ กับครัวเรือนพอเพียงอาสาและชาวบ้านที่สนใจ ทั้งยังมีบทบาทกระตุ้นชุมชนด้วยการลงไปเยี่ยมเยียน ติดตาม สอบถามความคืบหน้ากิจกรรม สร้างความตื่นตัวในการทำกิจกรรมของฝ่ายต่างๆ และจัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในชุมชน

■ ธุรกรรมความสำเร็จในพื้นที่

เกิดการจัดการขยะฐานศูนย์ สู่ผลิตภัณฑ์ครัวเรือน

การดำเนินการเพื่อจัดการกับสภาพแวดล้อมที่มีอยู่ในชุมชนโดยเฉพาะเรื่องของขยะ ช่วงแรก เป็นการใช้ความรู้ดั้งเดิมที่ชุมชนมีอยู่ เช่น การนำขยะเปียกที่เป็นเศษอาหารมาให้สัตว์เลี้ยงกิน หรือนำมาทำปุ๋ยหมักใส่โคนไม้คั้นพืช ถือเป็นจุดเริ่มต้นการจัดการขยะโดยครัวเรือน ซึ่งเกิดจากการที่มี แกนนำบางคนมองเห็นปัญหาการขยายตัวของชุมชนตำบลปรัก ทำให้เกิดปัญหาขยะตามมา และ คาดว่าปัญหาขยะจะเป็นเรื่องใหญ่ในอนาคต เทศบาลจึงจัดประชุมหาแนวทางการแก้ปัญหาร่วม

กับชุมชน เกิดเป็นกิจกรรมเรียนรู้คัดแยกขยะในที่ อยู่อาศัย มีธนาคารขยะชุมชนเกิดขึ้น ต่อมา มีหน่วยงาน มูลนิธิชุมชนไท เข้ามาดำเนินโครงการปฏิบัติการ เมืองและชุมชนน่าอยู่เพื่อพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีโครงการการวิจัยเชิงปฏิบัติการของนักศึกษาปริญญาโทและนักวิชาการจากทางมหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์ โดยชุมชนปรัก เป็นชุมชนแห่งแรก ที่เข้ามาร่วมจัดการปัญหายขยะนี้

ต่อมาในปีพ.ศ.๒๕๔๘ เทศบาลตำบลปรัก จัดกิจกรรมการศึกษาดูงานที่นครศรีธรรมราช และเพชรบุรี ทำให้เกิดแนวคิดในการจัดการ สิ่งแวดล้อมภายใต้โครงการ "คลองสวยน้ำใส" มีการเปิดเวทีประชาคมในพื้นที่การคัดแยกขยะ การแปรรูปพลังงาน เป็นต้นแบบแห่งการเรียนรู้และ จัดกลุ่มอาชีพต่างๆ ที่เกิดจากการแปรรูปขยะ โดยมีสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) เป็นผู้สนับสนุนงบประมาณในกิจกรรมของ โครงการ นับได้ว่าเป็นการเริ่มต้นสร้างความร่วมมือ ปฏิบัติการแนวคิดขยะฐานศูนย์ ซึ่งผลของกิจกรรม ต่างๆ ทำให้พฤติกรรมกาทิ้งขยะลดลง จำนวนขยะ

ประมาณ ๓-๔ คันต่อวันลดลง ค่าใช้จ่ายในการกำจัดขยะลดลง สามารถนำขยะคัดแยกมารีไซเคิลได้ และต่อยอดการพัฒนาให้เกิดกิจกรรมของเยาวชนในเรื่องธนาคารขยะและยังนำไปสู่การแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมเรื่องอื่นๆ เช่น การทิ้งน้ำเสียของโรงงาน การรักษาคลอง รักษาป่า การศึกษาดูงานด้านสิ่งแวดล้อม พลังงานทางเลือก เป็นต้น

ส่วนการหนุนเสริมจากโครงการฯ ทำให้เกิดกระบวนการขยายผลทั้งในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลตำบลปริกที่เข้มแข็งกว่าเดิม โดยเป็นการจัดการและพึ่งตนเองของชุมชน พัฒนาตนเองและครอบครัวสู่วิถีพอเพียง มีการอบรมพัฒนากลุ่มส่งเสริม อาชีพชุมชนตามวิถีพอเพียง ครัวเรือนพอเพียงอาสาปลูกผักสวนครัวปลอดสารพิษ การส่งเสริมการผลิตและใช้ผลิตภัณฑ์ทดแทน พลังงานทดแทนสู่วิถีพอเพียง โดยเฉพาะการจัดการขยะที่ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยหมักในการเกษตร มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการขยะ อบรมเยาวชนจัดเก็บข้อมูลครัวเรือนและข้อมูลพลังงาน การจัดการขยะฐานศูนย์สู่ผลิตภัณฑ์ทดแทน ศูนย์เรียนรู้ในชุมชนสู่วิถีพอเพียง เป็นต้น

สิ่งแวดล้อมและสุขภาพ

คลองอุตะเถามีต้นกำเนิดจากป่าต้นน้ำในพื้นที่อำเภอสะเคา มีความยาวประมาณ ๕๐ กว่า กิโลเมตร ไหลผ่านทางตอนกลางของตำบลปริก เป็นเขตแบ่งพื้นที่ระหว่างเทศบาลตำบลปริก กับองค์การบริหารส่วนตำบลปริก และไหลผ่านตำบลต่างๆ รวมทั้งในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองหาดใหญ่ ใช้แหล่งน้ำดิบผลิตประปาหล่อเลี้ยงคนในพื้นที่นับแสนคน โดยไหลออกสู่ทะเลสาบสงขลาที่บ้านแหลมโพธิ์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ในอดีตคลองอุตะเถาเป็นเส้นทางเดินทางลำเลียงสินค้า ต่อมาเกิดการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติและ พัฒนาการด้านโครงสร้างพื้นฐานด้วยการสร้างถนนหนทาง พัฒนาชนบทสู่ความเป็นเมืองที่ทันสมัยบทบาทของคลองอุตะเถาและคลองสาขาต่างๆ ก็เปลี่ยนไปจากเดิม แต่ด้วยความสำคัญและคุณค่าของคลองอุตะเถาและลำน้ำสาขาที่ยังคงเหลืออยู่ ที่ผ่านมามีกลุ่มคนในพื้นที่ลุ่มน้ำคลองอุตะเถาเขตต้นน้ำจำนวนหนึ่ง ขับเคลื่อนสร้างกิจกรรมการรักษาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น เป็นกลุ่มคนที่ร่วมกันกระตุ้นสร้างสำนักชุมชนเพื่อการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่

เมื่อตำบลปรักเข้าร่วมโครงการฯ ก็ได้รับการสนับสนุนให้ชุมชนรู้จัก รู้ใช้ รู้รักษา และรู้เพิ่มพูนทรัพยากรที่มีอยู่ภายในท้องถิ่น คู่มือจัดการสภาพแวดล้อมและสุขภาพของชุมชน ด้วยความตระหนักรู้ถึงการดำเนินชีวิตอย่างเกื้อกูลและเป็นมิตรระหว่างคนกับสิ่งแวดล้อม จนสามารถลดผลกระทบจากสารเคมีในชุมชนเพื่อสร้างสุขภาพที่ดี โดยโครงการฯ ได้เข้ามาต่อยอดในสิ่งที่อยู่เดิม ด้วยการกำหนดในแผนตำบลวิถีพอเพียง เรื่องการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมป่าชุมชนและฝายชะลอน้ำ ด้วยการสนับสนุนงบประมาณ มีคณะกรรมการโครงการและคณะทำงานประจำแผนกิจกรรมดำเนินการ มีการเชื่อมโยงกับแกนนำในพื้นที่ กลุ่มองค์กร เยาวชนและภาคีพัฒนาในพื้นที่ เพื่อดำเนินการขับเคลื่อนแผนงานดังกล่าว

รูปธรรมความสำเร็จที่เกิดขึ้นทำให้เกิดการทำงานร่วมกันโดยมีกลุ่มแกนนำชุมชน กลุ่มเยาวชน ครูพี่เลี้ยงครัวเรือนพอเพียงอาสา และกลุ่มองค์กรในพื้นที่ ช่วยกันขับเคลื่อนงานการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่การย่อนรอยประวัติศาสตร์คลองอุตะเถา การพัฒนาและอนุรักษ์คลองอุตะเถาด้วยกิจกรรมงาน "ลูกหลานมาเสวนา" การขยายกระชังปลาเพื่อเฝ้าระวังสายน้ำ การศึกษาฐานการจัดการทรัพยากรดิน น้ำ ป่าในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราชและจังหวัดสุราษฎร์ธานี การฝึกอบรมให้ความรู้เยาวชนในเรื่องป่าชุมชนและฝายชะลอน้ำ การศึกษาแหล่งเรียนรู้ป่าต้นน้ำคลองอุตะเถา การศึกษาฐานการส่งเสริมป่าชุมชนและการจัดทำฝายชะลอน้ำในพื้นที่ของหน่วยอนุรักษ์ป่าต้นน้ำพะโต๊ะ จังหวัดชุมพร และตำบลวังตะกอก 💧

■ แผนทึ่ความรู้

รายชื่อแหล่งเรียนรู้ตำบลปริก

ครัวเรือนต้นแบบวิถีพอเพียง

- ๑ น.ส. ลาลาโลม หมัตราหมาน (ด้านการจัดการขยะและการใช้พลังงานทดแทน)
- ๒ นางบุหลัน ปิขุน (ด้านการจัดการขยะครัวเรือน/เกษตรอินทรีย์)
- ๓ นายอมฤต เรืองโรจน์ (ด้านการจัดสวัสดิการชุมชน ประเภทออมทรัพย์)
- ๔ นายยุสบ หมัดเลียด (ด้านเกษตรปลอดภัย)
- ๕ นายอัครธวัช หวันเต๊ะ (ด้านเกษตรปลอดภัย)
- ๖ นายฟาริต เบ็ญมุสา (ด้านเกษตรปลอดภัย)

จุดเรียนรู้

๑. การจัดการขยะครัวเรือน หมู่๒
๒. การจัดการขยะและพลังงานชีวมวลในครัวเรือน หมู่๒
๓. ศูนย์เรียนรู้วิถีพอเพียง คุ้มชนทุ่งออก เทศบาลตำบลปริก หมู่๒
๔. ศูนย์เรียนรู้วิถีพอเพียง คุ้มชนตลาดใต้-บ้านกลาง เทศบาลตำบลปริก หมู่๒

ปริมาณการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ที่ลดลง จากการทำกิจกรรมตลอดระยะเวลาที่เข้าร่วมโครงการฯ

ตำบลปรักลดการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ได้ ๓๔,๘๑๑ กิโลกรัม จากกิจกรรมปลูกต้นไม้ การคัดแยกขยะ การทำปุ๋ยอินทรีย์ พลังงานทดแทนที่ใช้แทนแก๊สหุงต้ม และกิจกรรมรณรงค์การประหยัดพลังงาน

หน่วย : กิโลกรัม CO₂

กิจกรรม	ปริมาณ CO ₂ ที่ลดการปล่อยลง
ปลูกต้นไม้	2,841
คัดแยกขยะ	3,833
การทำปุ๋ยอินทรีย์	5,456
พลังงานทดแทนที่ใช้แทนแก๊สหุงต้ม	3,439
กิจกรรมรณรงค์การประหยัดพลังงาน	19,242
รวม	34,811

หมายเหตุ : เก็บข้อมูลจากกลุ่มครัวเรือนพอเพียงอาสาที่เข้าร่วมโครงการฯ

อบรมการทำแก๊สชีวภาพ
จากมูลสัตว์และเศษอาหาร
19 กุมภาพันธ์ 2552
ณ ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน
ตำบลปรัก

ภาคผนวก

รายชื่อคนต้นแบบ

๑. นายชากรรียา หมัดเลียค	: การดำรงชีวิตแบบวิถีพอเพียง
๒. นายอาหลี หมัดหนี	: การดำรงชีวิตแบบวิถีพอเพียง
๓. นายสุมิตร ยี่ขุน	: ปรากฏ์ชาวบ้าน / ประวัติศาสตร์ชุมชน
๔. นางสาวสาลาโสม หมัดรำหมาน	: การจัดการขยะและการใช้พลังงานทดแทนในครัวเรือน
๕. นางบุหลัน ยี่ขุน	: การจัดการขยะครัวเรือนการทำเกษตรอินทรีย์
๖. นายอมฤต เรืองโรจน์	: การจัดสวัสดิการชุมชน ประเภทออมทรัพย์
๗. นายยุสบ หมัดเลียค	: การทำเกษตรอินทรีย์
๘. นายอับคลอซัก หวันเต๊ะ	: การทำเกษตรอินทรีย์
๙. นายฟาริด เบ็ญมุสา	: การทำเกษตรอินทรีย์
๑๐. นายสมพร บุญแก้ว	: การดำรงชีวิตแบบวิถีพอเพียง

รายชื่อครัวเรือนพอเพียงอาสา

๑. นายอภิชาติ ประสมพงศ์	๑๔. นายเหล้าะ หมัดอาดำ	๒๗. นางสาววรรณา บิลยะผ่า
๒. นายทวี ยอดแก้ว	๑๕. นางเล็ก กิจบัญชา	๒๘. นางซ้อหย๊ะ เลหนูค
๓. นางจารี อินทร์เพ็ชร	๑๖. นางสาวสกีหะ หมัดหนี	๒๙. นางบุหลัน ยี่ขุน
๔. นางสาวสนิท จิตต์จัด	๑๗. นางสาวสุริสา ประสาวรรณ	๓๐. นายโกลม หมัดหรีะ
๕. นางประดับ นวลรอด	๑๘. นางซอพีอะ แดหา	๓๑. นางสาวสุนิสา หมัดโส๊ะ
๖. นายสุนทร อนันตพันธ์	๑๙. นางหยาด มุ่งมานะชัย	๓๒. นางอาฮีสะ นิลรัตน์
๗. นายชากรรียา หมัดเลียค	๒๐. นางสาวซาลิสา บิลหะเต๊ะ	๓๓. นายกอเค หมัดอาคัม
๘. นางวิไลวรรณ เบ็ญหะ	๒๑. นางมูนิหะระ หมัดหนี	๓๔. นายฟาริด เบ็ญมุสา
๙. นางจร คักคี่ศรี	๒๒. นางโหมมุนะ หมัดหนี	๓๕. นายกอเคช หูนา
๑๐. นางสุขฤทัย น้อยโคค	๒๓. นายหมุด เขียบหมัด	๓๖. นางสาวศิริพร คงเอี่ยม
๑๑. นางจามรี แก้วเอียค	๒๔. นางสาวสาลาโสม หมัดรำหมาน	๓๗. นายสมพงษ์ ชมภูวิเศษ
๑๒. นางหทัยา ไบหมุด	๒๕. นางกอดีหะ หมัดเสพ	๓๘. นางอารยา เบ็ญโส๊ะ
๑๓. นางหนับ เส้นทอง	๒๖. นางสาวสอผีหะ หละหมุด	๓๙. นางสาวอนพร สกุลหงษ์

๔๐. นางพวงพร ทิพย์สุวรรณ
๔๑. นางอัมพร ก้องประวัติ
๔๒. นางยคาร์คั่น มิสา
๔๓. นายเกษม เบ็ญมุสา
๔๔. นางสาวศิริขวัญ อนันตพันธ์
๔๕. นางสาวรุ่งรัชนี เต๊ะหมาน
๔๖. นางไต้ม้อย แซ่ล่าย
๔๗. นางกัลญา หมัดเสพ
๔๘. นางแอลซี สนยาแหละ
๔๙. นางนวกะหวันละเบ๊ะ
๕๐. นางสาวมุสดี หวันลาเบ๊ะ
๕๑. นางสาวอรุณรัตน์ สนยาแหละ
๕๒. นางจารณี สนยาแหละ
๕๓. นางสุณี เกอเกลี้ยง
๕๔. นางขอดีหะ ผาหะ
๕๕. นางสุนิธา บุญแก้ว
๕๖. นางหวันมีหะ สนยาแหละ
๕๗. นางเสาค๊ะ หรับจัน
๕๘. นางศิริ หมัดเส๊ะ
๕๙. นางมูหะระ แอหลุย
๖๐. นางท่าหา แอหลุย

๖๑. นางจริยา หมัดเค
๖๒. นางมาซีเต๊ะห์ คาลี
๖๓. นางมีหะ ปอทอง
๖๔. นายจุฬา คาลี
๖๕. นายอิสหาก หมาคกะจิ
๖๖. นางสาวหะระ หละโส๊ะ
๖๗. นายชาญนรงค์ เพ็ชรจุค
๖๘. นางเหี่ยวะ สุขจรง
๖๙. นางวาสนา หมัดโคค
๗๐. นายวีระชาติ เหมหมาค
๗๑. นางร้อเ๊ะ น้อยหะ
๗๒. นางโหมมุนะ หวังมุสา
๗๓. นายวิทยา หมัดโคค
๗๔. นางจินดา สันหริม
๗๕. นางวรรณา หละโส๊ะ
๗๖. นางสาวมณฑิตา หละนวน
๗๗. นางร้อซีค๊ะ มาลินี
๗๘. นางจะ หมัดรำหมาน
๗๙. นางบีค๊ะ เส้นทอง
๘๐. นางยะหมุ่ ขุนหมาน
๘๑. นางนุไรยะ ไค๊ะหิม

๘๒. นางสุณี หวันเต๊ะ
๘๓. นางสาวน หมัดละ
๘๔. นางสาวหับเส๊ะ เป็นเหล็บ
๘๕. นายชนกิบลี โอกาส
๘๖. นายฟาลัด เบ็นโส๊ะ
๘๗. นายสุมิตร ยี่ขุน
๘๘. นางเ๊ะ บิลรำหิม
๘๙. นางระเบียบ ทิพยญกุล
๙๐. นางอรอนงค์ เรืองโรจน์
๙๑. นางมูเระะ หมัดเหม
๙๒. นางกิมฮัว ตรีไว
๙๓. นายชาติ มณีพรหม
๙๔. นางสุพิศ กาญจนโมลิก
๙๕. นางสาวอรอนงค์ ตรีไว
๙๖. นายทวี ชาติ
๙๗. นางดวงเดือน บุญศรีจันทร์
๙๘. นายหมาค ศิริโหวาท
๙๙. นางนคาภรณ์ สุวรรณนิตย
๑๐๐. นางพยอม ทองนวล

ทีมงานภาคสนาม ปตท.

เจ้าหน้าที่ประจำตำบล	นางสาวมาเรียม หมัดหนี
เจ้าหน้าที่ประจำภาค	ว่าที่ร้อยตรีชาคริต ทองเต็ม
ที่ปรึกษาภาค	นายเสรี จัยพริก

บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)
๕๕๕ ถนนวิภาวดีรังสิต จตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐
โทร. ๖๖(๐)-๒๕๓๘-๒๐๐๐
www.pttplc.com